

PLAATSGEHEUGEN BIJ DIEREN.

Het is welbekend, dat paarden een weg, dien zij eens gegaan zijn, zeer gemakkelijk wedervinden. Menigmaal heeft een paard zijn meester den goeden weg gewezen, als deze daarmede geheel in de war gekomen was. Een aantal voorbeelden zouden daarvan, als ook van het plaatsgeheugen van honden, zijn aan te voeren; doch dit is in het algemeen bekend genoeg.

Dat runderen den weg naar hunne stallen gemakkelijk wedervinden, ziet men dagelijks. Het ruime marktveld van het dorp Zuidlaren (in Drenthe) levert 's avonds een opmerkelijk schouwspel, als men de koeijen, die des daags in de weide geweest zijn, tegen den avond van alle kanten elk naar haar huis ziet gaan. Zoo ook in het uitgestrekte bosch van Bentheim, waar men op bepaalde uren de runderen, zonder geleide, met geregelden tred door de paden van het bosch elk naar zijnen stal terug ziet keeren. Men weet, dat, als het uitwendige van den stal eene groote verandering heeft ondergaan, deze dieren bij het opzoeken hunner verblijfplaatsen verbijsterd raken. Vandaar het spreekwoord, dat in Duitschland gebruikelijk is voor iemand, die als met open mond blijft stilstaan. „Hij staat als eene koe voor eene nieuwe deur.”

Bij de schapen zijn daarvan mede opmerkelijke voorbeelden. In de *Provinciale Groninger Courant* van den 22sten October 1867 wordt het volgende medegedeeld: „Door L. VELDHUIS, landbouwer te Scharmer, werden voor ongeveer acht weken te Zuidlaren twee schapen gekocht en naar Scharmer overgebracht. Een er van werd geslagt, doch het ander deserteerde; men vond het echter terug en wel in hetzelfde hok te Zuidlaren, waaruit het gekomen was. Het had zijn weg genomen over Foxhol, de Groeve, door alle tolhekken enz. en is hier en daar op zijn weg door eenige personen opgemerkt. Te Zuidlaren is het over de markt door het volk heen, regt uit regt aan, op zijn voormalig hok toegelopen en blatende blijven staan voor de deur, die men opende, waarna het deftig binnentrad.”

Dit geval verdient opmerking niet alleen om den afstand, die onge-

veer 4 uren gaans bedraagt, maar ook om den afwisselenden en moeilijken weg, die tusschen Zuidlaren en Scharmer ligt, zooals een ieder, die met de plaatselijke gelegenheid bekend is, zich dit gemakkelijk kan voorstellen.

De ecnigzins vreemde stijl van boven aangeduid berigt zoude welligt vrees doen voeden van hiermede voor den gek gehouden te worden, indien niet andere daarmede vergelijkbare voorvallen konden opgenoemd worden.

In de Schotsche hooglanden blijven de schapen bijna het gansche jaar door in de opene lucht en zoeken zich gewoonlijk eenige weken vóór dat zij jongen werpen eene geschikte plaats daartoe uit. Hogg verhaalt, dat een schaap zulk eene plaats gezocht had op eene ver van de gewone weide verwijderde plek. Een op deze plaats geboren schaap keerde derwaarts, toen het lammeren moest, terug, hoewel het slechts zeer weinige dagen na zijne geboorte van die plek was weggebragt. Een schildpad, welke men bij het eiland Ascension gevangen had en welke herkenbaar was aan eenige op het buikschild ingebrande letters en cijfers, werd, toen het schip, waarop zij vervoerd werd, in het Britsch kanaal kwam, over boord geworpen, omdat men haar einde nabij meende, maar twee jaren daarna werd zij bij het eiland Ascension weder opgevangen ¹⁾.

Dat trekvogels hunne vroegere woonplaatsen weder opzoeken en sommige visschen, zalmen b.v., steeds terugkeeren tot den vloed, in welchen zij jong geweest zijn, is wel bekend, maar dat ook onder de lagere diersoorten een merkwaardig herinneringsvermogen voor plaatsen bestaat, moge nog uit het volgende blijken.

Volgens de *Agronomische Zeitung*, 1867, p. 509, heeft een onderwijzer te Sichelisdorf jaren lang het volgende waargenomen met betrekking tot eene *pad*. Dit over het algemeen nuttige dier, dat veelal miskend wordt, doch den plantenkweeker veel voordeel doet door het verslinden van molwormen (of *engerlingen*, de maskers der meikevers) en andere insekten, heeft ook eene bijzondere voorliefde voor bijen en voor honig. Voor nu ongeveer 10 of 12 jaren bemerkte deze onderwijzer des morgens voor zijnen bijenstal eene groote, roestgrauwe pad, die

¹⁾ Zie SCHMARD, *Andeutungen aus dem Seelenleben der Thiere*. Wien. 1846 en mijne uittreksels daaruit in het mengelwerk van den *Recensent ook der Recensenten*, 1848, bl. 338.

daar verscheidene zwakke bijen verslond. Met eene spade werd dit, zoo hij meende, schadelijke dier ver in het veld weggeworpen; maar den volgenden morgen zat een dergelijk dier weder bij de bijenkorven. Om zich nu te overtuigen, dat het inderdaad dezelfde pad was, bond de onderwijzer het een blaauwen draad om een der achterpooten, liet het daarna in een pot naar het water brengen en daarin werpen. Den tweeden dag daarna zat deze pad weder voor den bijenstal; doch werd nu naar eene ver verwijderde streek weder weg gebracht.

Op den vierden dag had zij door weiden en veld den weg gevonden en zat weder op de oude plaats; doch werd nu door den onderwijzer zelve zoover weggebracht, dat de afstand, de grootte van het dier in aanmerking genomen, gerekend kon worden verscheidene mijlen ver te bedragen. Na ongeveer acht dagen zat de pad weder, bijen vangend, voor de korven; maar thans ook gaf de onderwijzer het op, het dier te verjagen, te meer, daar hij de opmerking gemaakt had, dat het alleen zieke en afgematte bijen kon vangen; doch gezonde niet.

Eene reeks van jaren had hij nu verder de pad met den blaauwen draad in de nabijheid van zijn bijenstal waargenomen, tot zij voor korten tijd door een bontsem gevangen werd en de onderwijzer zijn bijenkostganger zoo kwijt raakte.

Onder de insekten vergissen zich de bijen zelden in het wedervinden hunner woningen. Zij herkennen die woningen op zich zelf minder dan wel hare standplaats, zoodat men menigmaal de uitgevlogen bijen ziet gaan in een vreemden korf, wanneer deze op de plaats van haren gewonen korf was nedergezet. Dat zij een goed plaats-geheugen hebben, blijkt eindelijk ook nog daaruit, dat bijen, die in het najaar buiten aan een venster veel honig ontvangen hadden, in het voorjaar, toen de honigreuk toch zeker lang vervlogen was, op dezelfde plaats weder kwamen (SCHMARDT, t. a. pl.).

v. H.
